

Сергієнко В. П.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

ПРОБЛЕМА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ У ПОЗАНАВЧАЛЬНИЙ ЧАС

В роботі розглянута можливість соціалізації учнівської молоді шляхом занять фізичною культурою та спортом у позанавчальний час. Результати дослідження дозволили виявити та установити причини, що лімітують заняття руховою активністю серед дітей, їх мотиви до позакласних та позашкільних занять фізичною культурою та спортом. У ході дослідження був обґрунтований гармонійний вплив занять руховою активністю на соціалізацію особистості.

Ключові слова: соціалізація, учні, школярі, фізична культура, спорт, позанавчальний час.

Сергієнко В. П. Проблема социализации школьников средствами физического воспитания и спорта во внеучебное время. В работе рассмотрена возможность социализации учащейся молодежи путем занятий физической культурой и спортом во внеучебное время. Результаты исследования позволили выявить и установить причины, лимитирующие занятия двигательной активностью среди детей, их мотивы к внеклассным и внешкольным занятиям физической культурой и спортом. В ходе исследования было обосновано гармоничное воздействие занятий двигательной активностью на социализацию личности.

Ключевые слова: социализация, ученики, школьники, физическая культура, спорт, внеучебное время.

Sergienko V. P. The problem of schoolchildrens' socialization by means of physical education and sport in extracurricular time. Abstract. The possibility of socialization of students through physical activity and sports outside of class time was studied in this work. The results of the research allowed to reveal and to establish the reasons for limiting classes of physical activity among children such as: low level of material and technical provision of training venues, low level of provision of skilled personnel in sports sections, schools, clubs, clubs, etc., lack of interest sport and hard work in the process of mastering the fundamentals of sports and skills improvement. Also discovered their motives for extracurricular physical culture and sports (advice from friends and classmates, harmonious effect on the body, the influence of parents, advertising in the media and examples of peers, the desire to achieve results, personality trainer qualities, the location of a sports school near the place of residence, development of the chosen sport in the region). The study was justified the harmonious influence of classroom physical activity on socialization of the personality.

Key words: socialization, students, schoolchildren, physical culture, sports, extra-curricular time.

Практичний досвід десятиліть демонструє порушення процесів соціального, морального та психофізичного розвитку дітей та підлітків [11]. Соціально-значущим завданням сучасного суспільства, яке має на меті створити конкуренцію розвиненим державам із високим рівнем життя населення, є концентрація якомога більших зусиль над інтеграцією наукових знань та практичного досвіду для поліпшення фізичного, соціального та психічного розвитку молоді.

Увага науковців останнім часом прикута до вивчення особливостей соціалізації студентської молоді виховними засобами у позанавчальний час [4], проблеми соціалізація школярів шляхом створення сприятливих педагогічних умов [9; 13].

Але сучасний розвиток суспільства, а саме проблема виховання підростаючого покоління в умовах зниженої уваги до питань фізичного виховання та здоров'я населення вимагає більш детального вивчення по пошуку альтернативних варіантів вирішення даної проблеми. Тому особливо актуальними стали дослідження, пов'язані з пошуком ефективних засобів оптимізації процесу морального, інтелектуального, духовного і соціального розвитку дитини та процесу соціалізації, яка розглядається як складний і тривалий процес включення індивіда до системи соціальних зв'язків та відносин, його активної взаємодії з оточенням, у результаті якої він засвоює зразки поведінки, соціальні норми і цінності, необхідні для його успішної життєдіяльності у даному суспільстві [4].

Мета дослідження – узагальнити знання та обґрунтувати необхідність занять школярів фізичною культурою та спортом у позанавчальний час з метою їх успішного входження в соціум.

Методи дослідження - аналіз науково-методичної літератури, нормативно-правових документів та матеріалів мережі Інтернет з досліджуваної проблеми, метод синтезу та аналізу, узагальнення практичного досвіду.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

Результати дослідження та їх обговорення. Заняття фізичною культурою й спортом всебічно впливають на особистість, сприяють вихованню морально-вольових якостей школярів. Вони можуть розглядатися як модель соціальних відносин [3]. У зв'язку із цим їх вплив на моральний розвиток школярів незаперечний, оскільки моральність, моральна культура особистості формується в умовах різносторонньої взаємодії між людьми. Визначальним завданням фізичного виховання і спорту стає виховання особистості, створення умов для її повноцінної реалізації, вибору ідеалів духовності й творчості.

Існуюча й досі шкільна практика, зосереджена на «оснащенні» учнів знаннями на уроках фізичної культури за допомогою традиційних дидактичних методів, не в змозі забезпечити молодому поколінню всебічного розвитку особистості [6]. Звідси виникає необхідність пошуку такої моделі освіти, у якій заняття фізичною культурою та спортом у вільний час (позашкільні та позакласні заняття), можуть впливати на молодь ефективніше, ніж традиційні шкільні уроки [12]. Крім того, існуюча ситуація щодо збільшення захворювань та зростаюча депопуляція в Україні, згідно з даними ЮНЕСКО, встановили для нашої країни статус вимираючої. Тому першочерговим завданням України як соціально-орієнтованої держави є

сприяння розвитку молодого покоління.

Так, серед випускників загальноосвітніх закладів, згідно із статистичними даними: 60% мають порушення постави, 40% – короткозорість, 40% - порушення серцево-судинної системи та нервово-психічні відхилення. Кожен 4 юнак за станом здоров'я не може проходити строкову службу в армії. Більш як половина дітей 12-14 років – 62% та більше як 72% молоді 15-20 років вживають алкоголь.

Сучасний стан здоров'я дітей і вплив на нього різних факторів середовища диктують необхідність перегляду існуючої системи виховання дітей і підлітків. Органи охорони здоров'я не можуть протистояти неухильному погіршенню здоров'я дітей – їх діяльність зосереджена переважно на виявленні патологічних станів і значно менше уваги приділяється профілактичній роботі.

Тому здоров'я молоді як фізичне, так і психологічне та соціальне має бути одним із результатів освіти та ставити на меті – забезпечення ефективного входження юних особистостей в соціум.

Психологи розглядають шкільний вік як один з найчутливіших для формування девіантної та деліквентної поведінки в процесі формування особистості [7; 8]. Тому актуальним був і залишається для суспільства пошук ефективних засобів соціального розвитку, попередження різних видів девіантної та деліквентної поведінки дітей та підлітків.

Під соціальним розвитком людини в загальному сенсі прийнято розуміти процес, при якому відбувається засвоєння традицій культури і суспільства, в якому він росте, формування цінностей. Ураховуючи те, що дитина половину свого часу проводить на навчанні в школу, актуальним залишається питання соціального розвитку особистості іншими засобами, окрім навчання. Так, доцільним є звернення уваги батьків на можливість зайнятості дітей у поза навчальний час. Позакласні і позашкільні заняття шкільної молоді у вільний час є продовженням діяльності школи. Вони забезпечують школярам розвиток і поглиблення зацікавленість, збільшення їх творчої активності в обраних царинах [12]. В історичному, соціокультурному, юридичному сенсах вони є елементами національної навчально-виховної системи.

З науково-методичної літератури відомо, що фізкультурна та спортивна діяльність має вплив на всі сфери життя юної особистості: соціальну, фізичну, психологічну. Головним завданням регулярних занять по відношенню до соціальної сфери залишається формування у підростаючого покоління моральної свідомості, стійкої моральної поведінки і моральних почуттів, відповідних сучасному способу життя; формування активної життєвої позиції. Серед інших специфічних завдань, що мають вирішувати поза навчальні заняття, є:

- задоволення власних інтересів, потреб у галузі фізичної культури та спорту;
- поступовий перехід до спортивної спеціалізації та послідовне вдосконалення в обраному виді спорту;
- навчання елементарним організаторським і методичним знанням, набуття вмінь, необхідних для самостійних занять та здійснення громадсько-корисної діяльності в галузі фізичної культури та спорту;
- виховання потреби систематично виконувати фізичні вправи.

Проведений аналіз нормативно-правової бази України дозволив виявити та розподілити заняття руховою активністю учнівської молоді на три групи [2] (Рис 1.).

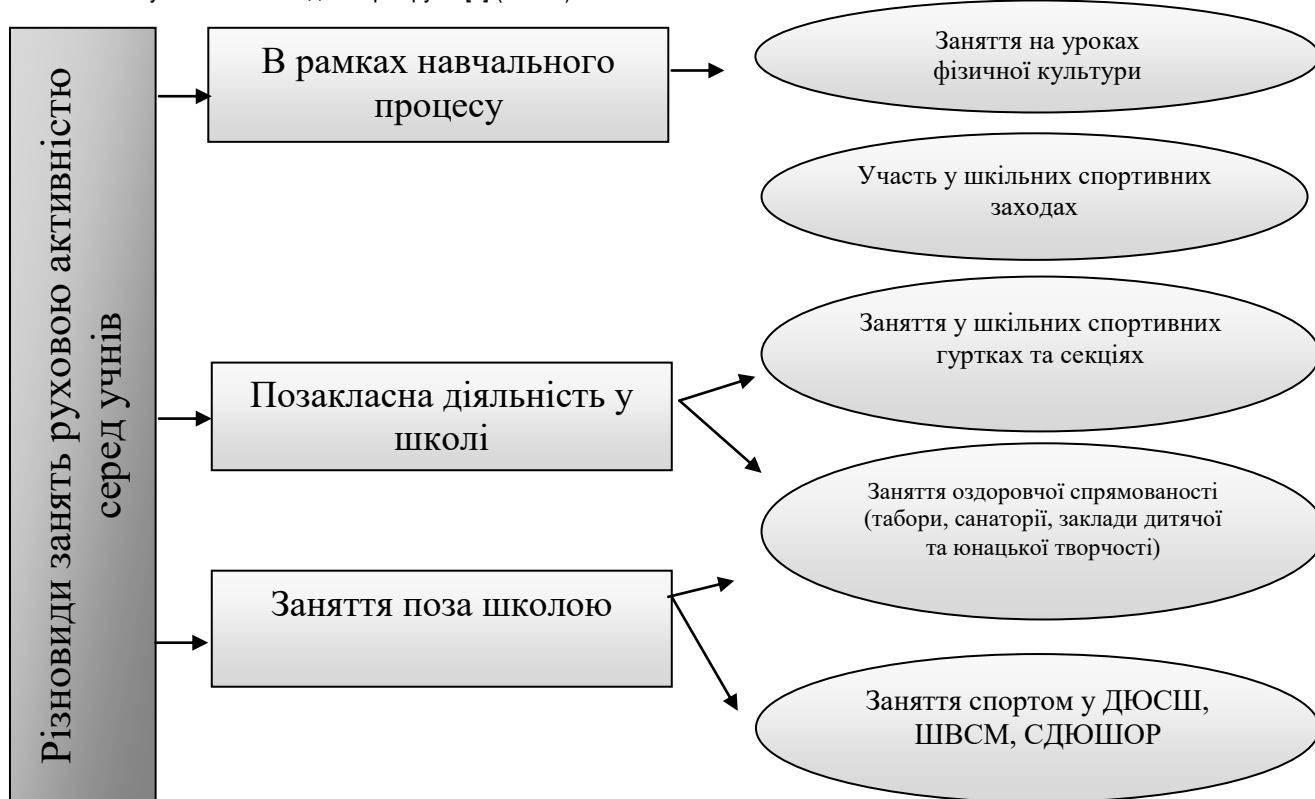

Рис. 1. Структура навчальних, позакласних та позашкільних занять учнівської молоді. Комплексна програма з фізичного виховання, прийнята в Україні, окрім двох-трьох обов'язкових уроків на тиждень

передбачає додаткові та факультативні заняття, фізичні вправи у режимі дня. У цілому діти повинні щоденно бути зайнятими фізичними вправами біля двох годин. Але навіть при самих сприятливих умовах загальноосвітня школа не в змозі забезпечити необхідний обсяг рухової активності, тому фактична спеціально організована рухова активність обмежується 3-4 годинами на тиждень у основній масі школярів, що складає 30% гігієнічної норми.

Лише діти, що відвідують ДЮСШ, ШВСМ та СДЮШОР, зайняті тренуваннями від 8 до 24-28 годин на тиждень, що в декілька разів вище тижневого навантаження тих, хто займається у загальноосвітній школі.

У більшості розвинених країн передбачається, як правило, 3-4 обов'язкових заняття фізичною підготовкою на тиждень. До змісту занять входять загально розвиваючі вправи, спортивні і рухливі ігри, плавання, танцювальні вправи. Програми фізичного виховання надзвичайно варіативні. Вчителю надається право використовувати різноманітні засоби фізичного виховання та додаткові фізичні навантаження в залежності від індивідуального рівня фізичної підготовленості учнів. Так, у більшості шкіл США крім обов'язкових уроків щонеділі, проводяться змагання та три додаткових заняття у позаурочний час [1].

Аналіз досліджень Сватсьєва А. В. дозволив систематизувати знання щодо мотивів занять фізичною активністю серед школярів (у порядку спадання від найбільш значущого до найменш значущого) [10] (Рис. 2).

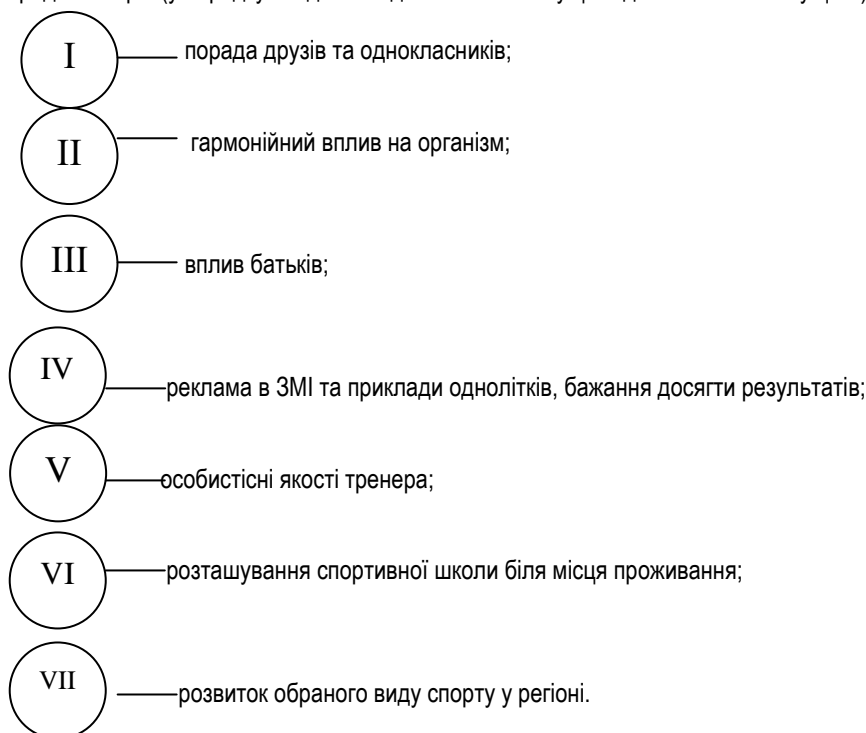

Рис. 2. Мотиви до занять позанавчальною руховою активністю серед школярів (від найбільш значущого до найменш значущого).

З малюнку видно, що найбільш значимими мотивами до занять фізичною культурою чи спортом серед учнів поза межами класу та школи є поради друзів чи однокласників, розуміння корисного впливу занять фізичними вправами на здоров'я організму та поради та вибір роду занять з боку батьків. Найменш значимими мотивами до занять при цьому залишаються: особистість викладача чи тренера, який проводить заняття, зручність розташування секції чи школи по відношенню до місця проживання та рівень розвитку обраного роду занять у регіоні проживання.

Однак, дослідження Бондар Т. С. [2] демонструють, що в дійсності шкільні спортивні секції та гуртки відвідують лише 10 % школярів, а систематично займаються у спортивних школах в поза навчальний час близько 25 % учнів. Проведене опитування серед школярів дозволило виявити причини низької зацікавленості у позакласних та позашкільних заняттях руховою активністю. Серед них фахівці виділяють:

1. Низький рівень матеріально-технічного забезпечення місць проведення занять;
2. Низький рівень забезпечення кваліфікованими кадрами у спортивних секціях, школах, гуртках, клубах тощо;
3. Відсутність інтересу до заняття тим чи іншим видом спорту;
4. Важка праця в процесі опанування основами виду спорту та удосконалення вмій.

Висновок. Питання участі школяра у позанавчальній діяльності є комплексною проблемою, яка має вирішуватись в юридичному, соціологічному, соціальному і медико-фізіологічному аспектах.

Позанавчальна діяльність школярів набуває соціально-орієнтовану спрямованість при її цільовій організації з боку дорослих у школі та поза нею.

Саме поєднання всіх виховних сил і впливів при організації позанавчальної діяльності школярів в їх вільний час сприяє всебічному гармонійному розвитку і подальшій свідомій регуляції пізнавальної, суспільної та дозвільної діяльності, усуває недоліки у фізичному розвитку та покращує стан здоров'я школярів. Соціальне виховання учнівської молоді в процесі їх активної участі в організованій позаурочній діяльності має дозволяти учням цілеспрямовано оволодівати досвідом раціонального, творчого здійснення будь-якої діяльності, набувати якостей соціально адаптованої особистості [5].

Перспективою подальших досліджень є виявлення та вивчення особливостей психофізичного та соціального розвитку молодших школярів, пошук та обґрунтування нових форм спеціально-організованої рухової активності учнів, що сприятиме їх соціальному розвитку.

Література

1. Akhmamietieva T. H. Vykorystannia ihrovykh form zaniat z uchniamy molodshoho shkilnoho viku / T. H. Akhmamietieva // Zbirnyk materialiv nauk. doslidzhen studentiv ta mahistrantiv Kamianets-Podilskoho nats. un-tu im. Iv. Ohienka. Fakultet fizychnoi kultury / red. M. S. Solopchuk, A. I. Shynkariuk ta in. – Kamianets-Podilskiy, 2013. – Vyp. 5. – S. 3–6.
2. Bondar T. S. Orhanizatsiino-pedahohichna tekhnolohiia menedzhmentu uchnivskykh fizkulturno-ozdorovchykh klubiv: dys. na zdob. nauk. stupeniui kand. nauk z fiz. vykh. i sportu: spetsialnist 24.00. 02 «Fizychna kultura. Fizyчне vykhovannia vsikh verstv naselennia» //Kharkiv, 2010.–232 s. – 2010.
3. Ivani I. V. Tekhnolohiia harmonizatsii fizychnoho i intelektualnoho osobystisnoho rozvytku i zdorovia v systemi fizychnoho vykhovannia molodshoho shkoliara (ch. 1. Teoretychne obhruntuvannia) / I. V. Ivani, I. O. Kalinichenko // Teoriia ta metodyka fizychnoho vykhovannia. – 2009. – № 2. – S. 7–11.
4. Kovalchuk N. P. Rivni profesiinoho samovdoskonalennia osobystosti studentskoi molodi pedahohichnoho koledzhu //NP Kovalchuk–U.: Umanskyi humanitarno-pedahohichnyi koledzh imeni TH Shevchenka. – 2007.
5. Kryvchykova O. Psykhomotorny stan yak faktor adaptatsii uchniv pochatkovykh klasiv do umov navchannia v shkoli / Olena Kryvchykova, T. Liasota // Fizyчне vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi : zb. nauk. pr. Volyn. derzh. un-tu im. Lesi Ukrainky. – Lutsk, 2008. – T. 2. – S. 162–164.
6. Panek A. Zajęcia pozalekcyjne w reformowanej szkole: oczekiwania a rzeczywistość. – Wydawn. Nauk. Akademii Pedagogicznej, 2002. – №. 344.
7. Петровська Т. В., Петровський В. С. Вплив занять спортом на соціалізацію підлітків та особливості сучасного спортивного маркетингу //Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. – 2011. – №. 1. – С. 66-72.
8. Підмога А. Ю. Вирішення проблеми адиктивної поведінки студентської молоді засобами фізичної культури //Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції.–Харків. – 2011. – С. 29-32.
9. Рютін В. В. Педагогічні умови соціалізації військовослужбовців строкової служби : дис. – спец. 13.00. 05/Рютін Віталій Васильович.–Луганськ: Луганський національний педагогічний ун-т ім. ТГ Шевченка, 2006.–216 с.
10. Сватъев А. В. Соціально-педагогічні умови формування фізичного здоров'я підлітків у позашкільній роботі : дис. – ступеня канд. пед. наук/Андрій Вячеславович Сватъев.–К, 2001.–20 с, 2001.
11. Сергієнко В. П. Вплив спеціально організованої позашкільної рухової активності на соціалізацію та розвиток молодших школярів //ББК 75.4 (0) 90к. я431 В 78. – С. 147.
12. Сутула В. О. и др. Мотиваційні стимули, які визначають відношення учнів загальноосвітніх шкіл до шкільної фізичної культури //Слобожанський науково-спортивний вісник: наук.-теорет. журн.–Харків: ХДАФК. – 2008. – №. 4. – С. 204-207.
13. Чернета С.Ю. Самодіяльні молодіжні об'єднання як фактор формування соціальної активності особистості // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: Зб. наук. праць. У 2 кн. Кн. 2.– К., 2002.– С. 118–122.

Стешиц А.В.

Приватний вищий навчальний заклад «Український гуманітарний інститут»

АНАЛІЗ НАУКОВОЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КРАЩИХ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ РЕАБІЛІТАЦІЇ СПОРТСМЕНІВ З ТРАВМОЮ КОЛІННОГО СУГЛОБУ

Одне з головних завдань науковців і практиків в сфері фізичної реабілітації це постійне дослідження інноваційних зарубіжних та вітчизняних методів для якісного одужання хворого. Так як спортсмени постійно готуються до змагань, їм необхідно якнайшвидше одужати та продовжити тренування.

Ключові слова: лікувальна гімнастика, нервово-м'язовий апарат, опорно-руховий апарат, лікувальний масаж, загально-розвиваючі вправи.

Стешиц А.В. Анализ научной зарубежной литературы в сфере физической реабилитации для исследования лучших инновационных методов реабилитации спортсменов с травмой коленного сустава. Одна из главных задач ученых в сфере физической реабилитации это постоянное исследование инновационных зарубежных и отечественных методик для качественного выздоровления больного. Так как спортсмены постоянно готовятся к соревнованиям, им необходимо как можно быстрее выздороветь и продолжить тренировки.

Ключевые слова: лечебная гимнастика, нервно-мышечный аппарат, опорно-двигательный аппарат, лечебный массаж, общеразвивающие упражнения.

Steshits A.V. Analysis of scientific foreign literature in the field of physical rehabilitation for the study of the best innovative methods of rehabilitation of athletes with knee joint injury. One of the main tasks of scientists in the field of physical rehabilitation is constant analyzing innovative foreign and national methods of the quality recovery of the patient. Since athletes are constantly preparing for competitions, they need to recover as soon as possible and continue training. But after the injury they have to face a period of recovery, which is long. Sports games are characterized in the most by fast and impetuous movements, sharp brakes and stops, a lot of jumps. All this puts a heavy burden on athletes' lower limbs in general and on the knee joints, in particular.

According to the unanimous opinion of leading sports traumatologists, both European and American, knee joint injuries in